

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 48/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. apríla 2005 v senáte prerokoval sťažnosť RNDr. J. J., bytom M., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., namietajúcu porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 a takto

rozhodol:

1. Základné právo RNDr. J. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. RNDr. J. J. priznáva finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť RNDr. J. J. trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. Č., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. februára 2005 doručená sťažnosť RNDr. J. J., bytom M. (ďalej len „sťažovateľka“), označená ako *„Sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy“*. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka namieta zbytočné prieskumy v konaní vedenom na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 29 C 34/97 vo veci určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v ktorej je účastníčkou konania ako odporkyňa v 23. rade.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla:

„Žalobca Mesto Košice (...) sa svojou pôvodnou žalobou o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, doručenou na Okresný súd Košice II (...) dňa 11. 02. 1997 domáhal proti pôvodne žalovaným odporcom v 1. rade: Slovenská republika, zast. Okresným úradom Košice IV, odbor katastrálny (...) a v 2. rade: I. K., bytom v K., určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedených v katastri nehnuteľností, kat. úz. Košice – Juh ako parcely č. 2347, č. 2348, č. 2349 ako aj stavieb na týchto nehnuteľnostiach. (...) Podaná žaloba a konanie ňou založené bolo a je aj toho času vedené (evidované) na Okresnom súde Košice II pod spisovou značkou 29 C 34/1997. (...)

Napokon žalobca podaním zo dňa 29. 09. 1998 rozšíril pôvodnú žalobu o ďalších žalovaných označených ako žalovaní v 6. až 53. rade a okresný súd uznesením

sp. zn.: 29 C 34/97-77 zo dňa 08. 02. 1999 pripustil do konania na strane žalovaných účastníkov konania aj týchto, a to ako žalovaných (...) Po nadobudnutí právoplatnosti tohto uznesenia (od mesiaca február 1999) som sa stala účastníčkou predmetného súdneho konania aj ja, a to ako žalovaná (odporníčka) v 23. rade. (...)

Okresný súd na (...) pojednávaní (pozn. 8. marca 1999) rozhodol rozsudkom vo veci samej tak, že žalobu zamietla a uznesením z ďalšieho pojednávania dňa 13. 07. 1999 rozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia tak, že návrh zamietol. (...)

V dôsledku žalobcom podaných odvolaní proti obom týmto rozhodnutiam sa spis zn: 29 C 34/1997 v období od 18. 10. 1999 do 04. 05. 2001 nachádzal na Krajskom súde v Košiciach (...), odkiaľ bol doručený okresnému súdu (...) s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok okresného súdu ako súdu prvého stupňa zrušený uznesením sp. zn.: 13 Co 364/99-197 zo dňa 19. 02. 2001 a v rozsahu zrušenia vec vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. (...)

Po doručení spisu (...) okresný súd ... bol nečinný a nekonal vo veci viac ako 11 mesiacov, keď prvý procesný úkon po vrátení spisu vo veci vykonal až dňa 08. 04. 2002 (...)

Dňa 27. 02. 2003 okresný súd (po takmer 7 mesiacoch od zaslania rozšíreného návrhu a výzvy na vyjadrenie žalovaným, v čom vidí opätovnú nečinnosť okresného súdu), vytýčil termín pojednávania vo veci na deň 09. 04. 2003. Po otvorení pojednávania pracovník okresného súdu oznámil účastníkom konania, že dnešné pojednávanie sa neuskutoční z dôvodu práceneschopnosti konajúcej sudkyne a pojednávanie bolo odročené s tým, že nový termín pojednávania bude účastníkom konania oznámený písomne. Do dňa podania tejto sťažnosti na ústavný súd sa tak nestalo. (...)

Obdobie od 04. 05. 2001, kedy bol spis odvolacím Krajským súdom v Košiciach doručený okresnému súdu do 21. 10. 2004, t. j. takmer 42 mesiacov (ne)činnosti okresného súdu v napádanej veci je tým hlavným časovým obdobím, na ktoré chcem predovšetkým upriamiť pozornosť ústavného súdu. Napádané konanie na okresnom súde za mojej účasti trvá už viac ako 53 mesiacov. Do podania tejto sťažnosti na ústavný súd konanie nie je skončené právoplatným rozhodnutím.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonaní dokazovania vydal tento nález:

„1/ Základné právo RNDr. J. J. na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/1997 porušené bolo.

2/ Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/1997 konal bez zbytočných prietáhov.

3/ RNDr. J. J. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40.000,- Sk, ktoré jej je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Súčasne sťažovateľka uplatnila nárok na úhradu trov konania 5 302 Sk.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení oznámil, že k veci vedenej pod sp. zn. 29 C 34/97 už podal stanovisko vo viacerých veciach (napríklad II. ÚS 8/05), a preto pripojil len prehľad úkonov a vyhodnotenie doterajšieho konania v tomto znení:

„- predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný už s ohľadom na jeho predmet a nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie pri potrebe zabezpečenia procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania.

- chronológia procesných úkonov:*
- žaloba spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia bola podaná dňa 11. 2. 1997.*
- dňa 12. 2. 1997 bol žalobný návrh zaslaný žalovaným na vyjadrenie v lehote 3 dní.*
- dňa 27. 2. 1997 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, ktorým bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý.*
- dňa 7. 3. 1997 bolo vyššie uvedené uznesenie odoslané účastníkom konania; právoplatnosť nadobudlo 1. 4. 1997.*

- dňa 8. 4. 1997 bol určený termín pojednávania na 9. 6. 1997; na uvedenom pojednávaní bolo navrhnuté pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane žalovaných a pojednávanie bolo odročené na neurčito.
- dňa 16. 6. 1997 bol žalobca urgovaný na predloženie dvoch rovnopisov žaloby a presné označenie žalovaného v 4. rade.
- dňa 13. 3. 1998 bol žalobca opäť vyzývaný na oznámenie adres žalovaných v 3. a 4. rade.
- dňa 10. 7. 1998 bolo vydané uznesenie o pripustení do konania žalovaných v 3. až 5. rade.
- 5. 8. 1998 bol určený termín pojednávania na 5. 11. 1998. Na uvedenom pojednávaní súd pripustil vstup do konania žalovaným v 6. až 62. rade. Pojednávanie bolo odročené na 18. 3. 1999.
- dňa 8. 2. 1999 bolo pojednávanie, určené na 18. 3. 1999, preročené na 8. 3. 1999 a tiež bolo vypracované uznesenie o pripustení účastníkov do konania na strane žalovaných v 6. až 53. rade.
- na pojednávaní, konanom dňa 8. 3. 1999, bol vyhlásený rozsudok.
- proti rozsudku podal odvolanie žalobca dňa 28. 4. 1999 a toto bolo dňa 12. 5. 1999 doručované na vyjadrenie žalovaným.
- dňa 14. 6. 1999 podal žalobca návrh proti dvom žalovaným na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom sudkyňa rozhodla dňa 13. 7. 1999. Aj proti tomuto uzneseniu podal žalobca dňa 3. 8. 1999 odvolanie.
- v dôsledku podaných odvolaní bol spis dňa 18. 10. 1999 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, odkiaľ bol vrátený tunajšiemu súdu dňa 4. 5. 2001 s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok zrušený a v rozsahu zrušenia vec vrátená na ďalšie konanie.
- dňa 4. 3. 2002 bol daný pokyn pre doručenie rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach účastníkom konania a zároveň bola vypracovaná výzva pre žalobcu v zmysle zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Košiciach.
- dňa 10. 5. 2002 bolo doručené podanie žalobcu, ktoré bolo 30. 7. 2002 doručované žalovaným.

- dňa 10. 3. 2003 bol určený termín pojednávania na deň 9. 4. 2003; uvedené pojednávanie bolo z dôvodu práceneschopnosti konajúcej sudkyne odročené na neurčito.

- dňa 3. 11. 2003 JUDr. V. K., ktorá vo veci konala, nastúpila na materskú dovolenku, preto boli všetky nevybavené veci z jej súdneho oddelenia prevedené do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. J. M., ktorá dňa 21. 10. 2004 dala pokyn pre zisťovanie adries trvalých pobytov tých účastníkov, u ktorých predchádzajúce doručovania boli bez pozitívneho výsledku.

- keďže podľa správy poštového doručovateľa zo zásielok, nachádzajúcich sa v spise, niektorí žalovaní zomreli, po overení tohto údaja Registrom obyvateľov v Banskej Bystrici je pravdepodobné, že bude existovať dôvod na prerušenie konania podľa § 107 Občianskeho súdneho poriadku.

- zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľkou.

- vzhľadom na vyššie uvedení chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť, že v danom konaní k určitým prietahom došlo.

- posúdenie zbytočnosti vzniknutých prietahov ponechávam na zváženie ústavnému súdu; z môjho pohľadu by bolo možné prietahy považovať za zbytočné len v tom prípade, ak by na tunajšom súde boli vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom umožňovali aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia, ktoré od nich možno požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých pridelených veciach plynulo.“

Tieto skutočnosti ústavný súd zistil aj z obsahu spisu okresného súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde v danej veci upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 29 C 34/97 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Rovnaký účel zabezpečuje aj právo účastníkov konania uvedené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý účastník má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 178/04, II. ÚS 2/05) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

Po preskúmaní postupu okresného súdu vo veci sp. zn. 29 C 34/97 podľa týchto kritérií ústavný súd dospel k záverom, ktoré sú zásadne rovnaké ako vo veciach, o ktorých už ústavný súd rozhodol napríklad II. ÚS 8/05, III. ÚS 300/04, I. ÚS 27/05:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd sa čiastočne stotožňuje s názorom okresného súdu, že predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný s poukazom na *„nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie pri potrebe zabezpečenia procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania“*. Aj keď z právneho hľadiska spor „o určenie vlastníctva“ tvorí súčasť štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, z faktického hľadiska je potrebné akceptovať, že na náročnosť konania vplývali od februára 1999 veľký počet žalovaných (pôvodne 53), ako

aj zmeny, ku ktorým došlo v dôsledku úmrtia niektorých žalovaných v priebehu konania. Táto skutočnosť vyžadovala od okresného súdu, aby počas konania neustále upresňoval ich okruh a zisťoval stav dedičských konaní, čo objektívne mohlo ovplyvňovať dĺžku konania. Žiadna skutková náročnosť však podľa názoru ústavného súdu nemôže ospravedlniť doterajšiu celkovú dĺžku tohto konania berúc do úvahy aj spôsob, akým okresný súd postupoval v konaní (bod 3).

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania (odporkyňa v 23. rade od februára 1999) bolo také, že ústavný súd môže konštatovať, že úkony sťažovateľky (od tohto času) žiadnym spôsobom neprispeli k spomaleniu postupu súdu ani ho inak nesťažili.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní sp. zn. 29 C 34/97, bol postup okresného súdu. V postupe okresného súdu (od februára 1999, keď sa sťažovateľka stala účastníčkou konania) boli zistené, ako to vyplýva z prehľadu jeho úkonov a postupov, obdobia nečinnosti, napríklad doručovanie uznesenia krajského súdu trvalo desať mesiacov, počas ktorých súd vôbec neurobil iný úkon, od 9. apríla 2003, keď odročil pojednávanie na neurčito, do 21. októbra 2004 bol súd takisto nečinný, nesústredeného vedenia konania (odstraňovanie nedostatkov žalobného návrhu podľa § 43 ods. 1 a § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a napokon treba uviesť, že celková dĺžka konania (šesť rokov) nie je akceptovateľná, pretože v súčasnosti sa stále len identifikujú účastníci konania, a to avizuje, že konanie ešte potrvá určitý nie nevýznamný čas.

Stanovisko okresného súdu, že „*nemá vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom umožňovali aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia, ktoré od nich možno požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých veciach plynulo*“, ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Pretrvávajúci vysoký nápad vecí

a v tejto súvislosti nedostatok sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali alebo znižovali zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nemôže zohľadniť predovšetkým v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k zbytočným prieťahom v konaní, čím bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

1. V nadväznosti na rozhodnutie o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 29 C 34/97 konal bez zbytočných prieťahov.

2. Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval za potrebné rozhodnúť aj o priznaní finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 40 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnila postupom okresného súdu a stavom „*právnej neistoty, v ktorej sa vyše 52 mesiacov*“ nachádza. Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajší priebeh konania okresného súdu, ktorý vykazoval aj znaky zbytočných prieťahov v konaní spôsobených nečinnosťou, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu rozhodol, že sumu 20 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade účelne vynaložených trov konania 5 302 Sk, ktoré sťažovateľke vznikli v súvislosti s jej zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom, ktorý vykonal dva úkony právnej služby (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).